অসমৰ অবৈধ প্ৰব্ৰজনৰ সমস্যা আৰু সমাধান

ড° সমুজ্জ্বল ভট্টাচাৰ্য্য

... "it is sad but by no means improbable that in another thirty years Sibsagar district will be the only part of Assam in which and Assamese will find himself at home ..." – CS Mullan, superintendent of Census Operation 1931

১৯৩১ চনত তেতিয়াৰ লোকপিয়লৰ অধীক্ষক চি. এছ. মুলানে এই মন্তব্য দিছিল। অসমলৈ অবিৰত অবৈধ প্ৰব্ৰজন চলি থাকিলে অসমৰ অৱস্থা কি হ'বগৈ সেই কথা মূলান ডাঙৰীয়াই সেই সময়তে কৈছিল। দেশে স্বাধীনতা পালে। অসমত অবৈধ প্ৰব্ৰজনৰ সমস্যা সমস্যা হৈ থাকি গ'ল। বৰ্তমান সময়ৰ দৰে পূৰ্বৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰসমূহৰো অসমৰ এই সমস্যা সমাধানৰ প্ৰতি আন্তৰিকতা নাছিল। সেই সময়ৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী জৱহৰলাল নেহেৰু আৰু গৃহ মন্ত্ৰী বল্লভ ভাই পেটেলে অসমত শৰণাৰ্থী ৰাখিবলৈ মাটি বিচাৰিছিল। সেই সময়ৰ মুখ্য মন্ত্ৰী গোপীনাথ বৰদলৈ, ৰাজহ মন্ত্ৰী বিষ্ণুৰাম মেধীকে ধৰি অসমৰ ৰাজনৈতিক নেতৃত্বই দিল্লীৰ হেঁচা মানি লোৱা নাছিল। ১৯৪৯ চনত সেই সময়ত প্ৰধান মন্ত্ৰী আৰু অসমৰ মুখ্য মন্ত্ৰীৰ মাজত এই বিষয়টো লৈ চিঠিৰ আদান প্ৰদান হৈছিল। গোপীনাথ বৰদলৈয়ে অসমৰ স্বাৰ্থত লোৱা বলিষ্ঠ পদক্ষেপৰ বাবে জৱাহৰলাল নেহেৰুৱে লিখিছিল— "Assam was getting a bad name for its narro-minded policy." "If Assam adopts an attitude of incapacity to help solve the refugee problem, then the claims of Assam for financial help obviously suffer." গোপীনাথ বৰদলৈ আৰু অসম নেতৃত্বই দৃঢ়ভাৱে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক জনাই দিছিল যে— অসমৰ জনজাতীয়, খিলঞ্জীয়া মানুহ বান আক্ৰান্ত মানুহৰ বাবেহে মাটিৰ প্ৰয়োজন। অসমত শৰণাৰ্থীক মাটি দিব পৰা নাযাব।

সমস্যা সমস্যা হৈ ৰ'ল। অবৈধ বিদেশীয়ে নিজৰ নাম অসমৰ ভোটাৰ তালিকাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিবলৈ সক্ষম হ'ল। ৰাজনৈতিক নেতাসকলে এনে বিদেশীক সুৰক্ষা দিবলৈ ধৰিলে। ১৯৭৮ চনত সেই সময়ৰ ভাৰতৰ মুখ্য নিৰ্বাচনী আয়ুক্ত এছ. এল. চাকধাৰে উতকামুণ্ডত দেশৰ সকলো ৰাজ্যৰ মুখ্য নিৰ্বাচন আয়ুক্ত সকলৰ এখন সভাত অসম সম্পৰ্কত কৈছিল— "... a stage would be reached when the state would have to reckon with the foreign nationals who may, in all probability, constitute a sizeable percentage, if not the majority of the population of the state. Another disturbing factor in this regard is the demand made by the political parties for inclusion in the electoral rolls the

names of such migarants who are not Indian citizens, without even questioning and determining their citizenship status. this is a serious state of affairs..."

অসমৰ জ্বলন্ত বিদেশী নাগৰিকৰ স্থায়ী সমাধানৰ বাবে ১৯৭৯ চনৰপৰা ঐতিহাসিক অসম আন্দোলন আৰম্ভ হয়। এই গণ আন্দোলনত দেশৰ স্বাৰ্থ ৰক্ষা কৰিবলৈ আৰু এটা ৰাষ্ট্ৰীয় সমস্যাৰ স্থায়ী সমাধানৰ দাবী জনাবলৈ গৈ ৮৬০ গৰাকীয়ে প্ৰাণ দি শ্বহীদ হ'ল, হাজাৰ হাজাৰজন গুলীবৃদ্ধ, শাৰীৰিকভাৱে পঙ্গু আৰু বিভিন্ন ধৰণে নিৰ্যাতিত হ'ল। অসমৰ জনসাধাৰণে চৰম ত্যাগ কৰিলে। ঐতিহাসিক অসম আন্দোলনৰ ফলশ্ৰুতিত ১৯৮৫ চনত অসম চুক্তি সম্পাদিত হয়।

অসমৰ চুক্তি কাৰ্য্যকৰী নকৰা বাবে সমস্যাটোৰ ভয়াবহতা বাঢ়িল। ৪৯টা জনজাতীয় বেল্ট ব্লকত অবৈধ বাংলাদেশী সোমাল, কাজিৰঙাকে ধৰি বনাঞ্চলত অবৈধ বাংলাদেশী সোমাল, খেতিৰ মাটি, চৰকাৰী মাটি, সত্ৰৰ মাটি বেদখল কৰিলে, মুঠতে অবৈধ বাংলাদেশীৰ প্ৰব্ৰজনৰ ফলত অসমৰ জনবিন্যাস পৰিৱৰ্তন হ'ল।

১৯৯৮ চনৰ ৮ নৱেম্বৰত সেই সময়ৰ অসমৰ ৰাজ্যপাল এছ. কে. চিনহাই ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিক অসমৰ বিদেশী সমস্যাকলৈ এখন প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিছিল। তেখেতে কৈছিল— "The dangerous consequences of large scale illegal migration from Bangladesh, both for the people of Assam and more for the Nation as a whole, need to be empathetically stressed. No misconceived and mistaken notions of secularism should be allowed to come in the way of doing so.

As a result of population movement from Bangladesh, the spectre looms large of the indigenous people of Assam being reduced to a minority in their home state. Their cultural survival will be in jeopardy, their political control will be weakened and their employment opportunities will be undermined."

অসমলৈ অবৈধ বাংলাদেশী কিমান আহিল আৰু ইয়াৰ পৰিণতি লৈ বিভিন্নজনে প্ৰশ্ন তোলে। প্ৰব্ৰজনে অসমত বহিঃআগ্ৰাসনৰ সৃষ্টি কৰিছে। আই.এম.ডি.টি. আইন বাতিল কৰি উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ২০০৫ চনৰ ১২ জুলাইত প্ৰদান কৰা ৰায়টোত এই সম্পৰ্কত কয়— "This being the situation there can be no manner of doubt that hte State of Assam is facing **"external aggression and internal disturbance"** on account of large scale illegal migration of Bangladeshi nationals. It, therefore, becomes the duty of Union of India to take all measures for protection of the State of Assam from such external agression and internal disturbance as enjoined in Article 355 of hte Constitution. Having regard to this constitutional mandate, the question arises whether the Union of India has taken any measures for that purpose."

অবৈধ বাংলাদেশীয়ে অসমৰ ভোটাৰ তালিকাত নিজৰ নাম অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পৰা হ'ল। অবৈধ বাংলাদেশী অসমৰ 'কিং মেকাৰ' হ'ল। এই ধৰণে প্ৰব্ৰজন চলি থাকিলে অসমৰ হিন্দু-মুছলমান সকলো খিলঞ্জীয়া মানুহে নিজৰ মাতৃভূমিত সংখ্যালঘুত ৰূপায়িত হ'ব। এই বিষয়েও গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ে ২০০৮ চনৰ ২৫ জুলাই তাৰিখে প্ৰদান কৰা এটা ৰায়ত কোৱা হয়— "Thus, the

petitioners and such other large number of Bangladeshis present in the State of Assam have a major role in electing the representatives both to the Legislative Assembly and the Parliament and consequently, in the decision making process towards building the nation. **They have become the Kingmakers.**" ..."If this phenomenon continues, the day is not far off, when the indigenous people of Assam, both Hindus and Muslims and other religious groups **will be reduced to minorities in its own land** and the Bangladeshis who are freely and merrily moving around the fertile land of Assam, will intrude upon the corridors of power."

অসমৰ ভোটাৰ তালিকাত অবৈধ বাংলাদেশীয়ে অনায়াসে নাম ভৰ্ত্তি কৰিব পাৰে। ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰত কেৱল অসম ৰাজ্যতহে এই কথা সম্ভৱপৰ। তাৰে এটা উদাহৰণ দি গুৱাহাটী উচ্চন্যায়ালয়ে এটা ৰায়ত উল্লেখ কৰিছে— "The above cases have reminded me of the case of Md. Kamaruddin reported in 2000 (2) GLT 79. In that case, the petitioner after sufessfully entering into Assam from Pakistan through Bangladesh not only roamed around the Indian soil, but also contested the 1996 election from No. 90 Jamunamukh Legislative Assembly Constituency. The petitionr was in possession of a passport issued by the Pakistan Government, on the strength of which he traveled to Dacca in Bangladesh from where sneaked to Assam and even contested the election. **This can happen only in Assam.**

অসমত অবৈধ বাংলাদেশীৰ সংখ্যা লৈ বিভিন্ন জনে বিভিন্ন মত প্ৰকাশ কৰি আহিছে। কংগ্ৰেছ নেতৃত্বাধীন চৰকাৰৰ অসমৰ সেই সময়ৰ মুখ্য মন্ত্ৰী হিতেশ্বৰ শইকীয়াই অসম বিধান সভাত অবৈধ বিদেশীৰ সংখ্যাৰ কথা উল্লেখ কৰিছিল। আজিও সেই তথ্য বিধান সভাত লিপিবদ্ধ হৈ আছে। ২০০৪ চনৰ ১৪ জুলাই তাৰিখে কংগ্ৰেছ নেতৃত্বাধীন ইউপিএৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সেই সময়ৰ ৰাজ্যিক গৃহ মন্ত্ৰী শ্ৰীপ্ৰকাশ জয়চৱালে ৩১ ডিচেম্বৰ ২০০১ চনলৈ সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষত এক কোটি বিশ লাখ অবৈধ বাংলাদেশী থকাৰ তথ্য সংসদত দাখিল কৰে। ৩২খন ৰাজ্যত কিমান সংখ্যক অবৈধ বাংলাদেশী আছে তাৰো তথ্য দাখিল কৰি কৈছিল যে— পশ্চিম বঙ্গত ৫৭ লাখ আৰু অসমত ৫০ লাখ অবৈধ বাংলাদেশী আছে। তাৰপিছত বিজেপি নেতৃত্বাধীন এনডিএ চৰকাৰৰ সেই সময়ৰ ৰাজ্যিক গৃহমন্ত্ৰী শ্ৰীকিৰেণ ৰিজুজুৱে সংসদত বিবৃতি দি কৈছিল— সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষত ২ কোটি অবৈধ বাংলাদেশী আছে। অসমৰ সংখ্যা তাৰপৰাই অনুমেয়।

অসম চুক্তিত অবৈধ বাংলাদেশীক চিনাক্ত কৰি, ভোটাৰ তালিকাৰপৰা নাম কৰ্ত্তন কৰি, বহিষ্কাৰৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়া আছে। অবৈধ বাংলাদেশী বহিষ্কাৰ কৰিবলৈ ভাৰত চৰকাৰ আৰু বাংলাদেশ চৰকাৰৰ মাজত ইতিমধ্যেই দ্বিপাক্ষিক চুক্তি হ'ব লাগিছিল। অসম চুক্তি সম্পাদিত হোৱাৰ অতবছৰে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে এই কাম নকৰিলে। ২০১৪ চনৰ ১৭ ডিচেম্বৰত উচ্চতম ন্যায়ালয়ে প্ৰদান কৰা এটা ৰায়ত কোৱা হৈছিল— Existing Mechanism of Deportation of Declared Illegal Migrants: "While taking note of the existing mechanism/ procedure for deportation keeping in view the requirements of international protocol, we direct the Union of

India to enter into necessary discussions with the Government of Bangladesh **to streamline the procedure of deportation.**" এই সম্পৰ্কত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে যোৱা প্ৰায় ৫ বছৰে কি ব্যৱস্থা ল'লে অসমৰ জনসাধাৰণ অৱগত নহ'ল।

অসম চুক্তিয়ে কৈছে— ১৯৭১ চনলৈকে অহা হিন্দু-মুছলমান অসমত থাকিব। কিন্তু ১৯৭১ চনৰ পিছত অহা হিন্দু-মুছলমান সকলো অবৈধ বাংলাদেশী বহিষ্কাৰ হ'ব লাগিব। কিন্তু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নাগৰিকত্ব (সংশোধনী) বিধেয়ক ২০১৯ৰ জৰিয়তে ১৯৭১ চনৰ পিছত অহা হিন্দু বাংলাদেশীক ৰক্ষশাবেক্ষণ দিবলৈ ষড়যন্ত্ৰ কৰিছিল। অসম আৰু উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ সাতোখন ৰাজ্যৰ খিলঞ্জীয়া মানুহৰ ঐক্যবদ্ধ প্ৰৱল প্ৰতিবাদ আৰু দেশজুৰি প্ৰায়বোৰ সৰ্বভাৰতীয় ৰাজনৈতিক দলৰ উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ এই দাবীৰ প্ৰতি আগবঢ়োৱা সমৰ্থনৰ বাবে লোকসভাত এই আইন গৃহীত হ'ল যদিও ৰাজ্যসভাত এই আইন গৃহীত নহ'ল। পুনৰ এই আইন অনাৰ ষড়যন্ত্ৰ চলিছে। অসম আৰু উত্তৰপূৰ্বাঞ্চলৰ খিলঞ্জীয়া মানুহৰ স্বাৰ্থ জলাঞ্জলি দিয়া এই আইনখন সাম্প্ৰদায়িক আৰু অ-সাংবিধানিক। অসম চুক্তিক উলংঘা কৰা এনে আইন কোনো কাৰণত, কোনো পৰিস্থিতিত খিলঞ্জীয়া জনসাধাৰণৰ বাবে গ্ৰহণ যোগ্য নহয়।

অসমৰ জলন্ত বিদেশী নাগৰিকৰ সমস্যাৰ স্থায়ী সমাধানৰ প্ৰয়োজন। অসমৰ আন্দোলনৰ ৬ বছৰ, চুক্তি সম্পাদন হোৱাৰ পাছত ৩৪ বছৰ মুঠতে ৪০ বছৰ ধৰি অসমৰ খিলঞ্জীয়া মানুহে এই সমস্যাৰ স্থায়ী সমাধান বিচাৰিছে। অসমৰ চুক্তিতে সমস্যা সমাধানৰ সকলো উপায় আছে। যোৱা ৩৪ বছৰে অবৈধ বিদেশী চিনাক্ত কৰণ নহ'ল, ভোটাৰ তালিকাৰ পৰা নাম কৰ্ত্তন নহ'ল, বহিষ্কাৰ নহ'ল। আনকি অহা বাট ৰ'ল। ৩৪ বছৰে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সীমা চীল কৰিব নোৱাৰাটো কেন্দ্ৰীয়, ৰাজ্য চৰকাৰৰ এক অক্ষমনীয় অপৰাধ। তাতেই চৰকাৰে নিজেই স্বীকাৰ কৰিছে যে উন্মুক্ত সীমান্তয়েদি এতিয়া অবৈধ বাংলাদেশীৰ লগতে মৌলবাদী শক্তিৰো অসমত প্ৰৱেশ ঘটিছে। ই দেশৰ অখণ্ডতা আৰু সাৰ্বভৌমত্বৰ সৈতে আপোচ। ইয়াৰ লগতে চুক্তি মৰ্মে অসমৰ খিলঞ্জীয়া মানুহক সাংবিধানিক ৰক্ষাকৱচ, অৰ্থনৈতিক ৰক্ষাকৱচ প্ৰদান কৰা নহ'ল। জনজাতীয় বেল্ট ব্লক, চৰকাৰী মাটি, সত্ৰৰ মাটি সুৰক্ষাৰ বাবেও চুক্তি মৰ্মে কোনো ফলপ্ৰসু ব্যৱস্থা লোৱা নহ'ল। অসমত অসমৰ খিলঞ্জীয়া মানুহৰ **প্ৰভুত্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰণ থকাকৈ** আৰু অসমৰ খিলঞ্জীয়া মানুহৰ হাতত সদায়ে **নিৰ্ণায়ক অধিকাৰ** নিশ্চিত কৰাকৈ সমস্যাৰ সমাধান লাগিব। এনে পৰিস্থিতিত সমস্যাটোৰ স্থায়ী সমাধানৰ বাবে অসম চুক্তিৰ প্ৰতিটো দফা নিৰ্দিষ্ট সময়সীমাৰ ভিতৰত কাৰ্য্যকৰী কৰিবলৈ **সময় নিৰ্দিষ্ট কৰ্মসূচী (Clause wise Time Bound Action Plan)** গ্ৰহণ কৰিব লাগিব।

ইয়াৰ মাজতে এটা আশাৰ পদক্ষেপ। অসম চুক্তি মৰ্মে **ৰাষ্ট্ৰীয় নাগৰিকপঞ্জী উন্নীতকৰণৰ** সিদ্ধান্ত হৈছিল। উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ নিৰৱচিন্ন তদাৰকত ৰাষ্ট্ৰীয় নাগৰিকপঞ্জী উন্নীতকণৰ কাম চলি আছে। একমাত্ৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ তদাৰকৰ বাবে এই কাম আগবাঢ়িছে। অহা ৩১ আগষ্টত অসমৰ ৰাষ্ট্ৰীয় নাগৰিকপঞ্জী প্ৰকাশ পাব। উচ্চতম ন্যায়ালৰ ওপৰত ৰাইজৰ বিশ্বাস আছে। উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ তদাৰকত এখন অবৈধ বাংলাদেশীৰ নামমুক্ত শুদ্ধ নাগৰিকপঞ্জী পাব বুলি ৰাইজে আশা কৰিছে। কাৰণ অবৈধ বাংলাদেশীৰ নামমুক্ত শুদ্ধ ৰাষ্ট্ৰীয় নাগৰিকপঞ্জী অসমৰ খিলঞ্জীয়া মানুহৰ অন্যতম ৰক্ষাকৱচ হ'ব আৰু জলন্ত বিদেশী নাগৰিক সমস্যা সমাধানৰ দিশত এখোজ আগবাঢ়িব পৰা যাব।